

Joan Elias: "El rectorat de la UB no és una palanca política ni és una ambició personal"

"El model de finançament no ha de dependre sols del nombre de crèdits matriculats"

"Tolerància zero davant l'assetjament"

Joan Elias (Barcelona, 1956), és catedràtic d'àlgebra a la UB, universitat on es va llicenciar en ciències exactes i on es va doctorar en matemàtiques. Aquest catedràtic d'àlgebra és el rector de la Universitat de Barcelona des de desembre de 2016. Ara, es presenta a la reelecció en els comicis que es faran el 10 i 11 de desembre de forma virtual.

Com està la UB?

De fons, la UB està bé tal com ho deixen clar els nombrosos rànquings. Dels premis nacionals, la UB en té dos, la qual cosa vol dir que estem molt bé, encara que en podríem tenir algun més. Tanmateix, estem vivint una situació molt complicada per la pandèmia. Hem fet molts esforços tota la comunitat (professorat, PAS i estudiants), però és tan important el que es fa a l'aula com el que es fa als passadissos i amb la pandèmia estem perdent una de les característiques de la universitat, sigui pública o no, d'aquí o de més enllà, que és l'activitat presencial. Malgrat tot, estem superant raonablement pel que fa a la pandèmia, però per una altra banda no estem en les condicions ideals.

Per què vol repetir com a rector?

M'ho he pensat, de veritat. En aquests quatre anys hem passat molt moments complicats. I si la comunitat de la UB en dona de nou la confiança tornarem a passar moments molt difícils. Tampoc ho faig per ambició personal. Fa quatre anys ja vaig dir que era un projecte de vuit anys, però també vaig dir que a l'últim any de mandat ho valoraria. Per mi, el rectorat de la UB no és una palanca política ni és

una ambició personal. Sóc un matemàtic que m'agrada la recerca i les classes d'àlgebra. Trobo a faltar el contacte amb els alumnes i la recerca. Si ho faig és per servei a la casa. Ser rector suposa un desgast físic i intel·lectual i personal. Però crec que la UB es mereix que jo li retorni tot el que ella m'ha donat professional i personal.

Què aportarà vostè si segueix com a rector?

Volem continuar millorant el lideratge de la UB en la majoria de rànquings universitaris. Volem ser millors en recerca, en acadèmics i en transferència de coneixement. I també en sostenibilitat. A Espanya liderem moltes àrees i a escala internacional també estem en llocs capdavanters. Malgrat tot, no em conformo i ho hem de millorar. El nostre lema és prioritzar la UB. És prioritzar els interessos acadèmics. És prioritzar els interessos científics per damunt de qualsevol altre tema.

Quina organització interna pensa que ha de tenir la UB? Vol fer canvis respecte a aquests quatre anys?

Les universitats hem de seguir el que ens marca la normativa, com són la llei orgànica d'universitats espanyola i la llei catalana d'universitats, que ens cotilla. Malgrat tot, hem d'abordar un tema, que és com encaixem els instituts de recerca, que han esdevingut unes peces fonamentals per estar on estem. Hem d'aclarir l'encaix d'aquests dins de l'estructura de la UB. Aquí hi ha mecanismes i protocols. Hem de millorar, també, la seva relació amb les facultats. No obstant això, la decisió l'hem de prendre amb calma i amb ple consens.

Què ha fet bé vostè durant aquests quatre anys?

El que es valora de més en mi és l'honestedat i que no tinc una ambició personal per aconseguir un altre càrrec. A més a més, crec que hem mantingut el caràcter institucional de la universitat. Els rectors passem, però la institució roman. Crec que hem preservat la institució de totes les crisis i hem procurat fer-la millor, a la vegada.

Què ha fet malament i cal corregir?

Hem sigut incapaços de convèncer als diferents governs catalans i espanyols que la universitat ha de tenir un model de finançament més adequat. Aquest és un fracàs col·lectiu de tots els rectors de les universitats.

Com hauria de ser aquest finançament?

Primer de res, que el model finançament no hagi de dependre només del nombre de crèdits matriculats, del nombre d'alumnes. El model ha de tenir en compte els resultats de la recerca i que els graduats trobin feina de la seva especialitat en un temps raonable. Si el teu finançament depèn essencialment del nombre de crèdits i graus, ens llancem a crear crèdits i graus, la qual cosa és una perversitat. En tercer lloc, cal tenir present les universitats que tenim un patrimoni històric a preservar i

que està sotmès a criteris de patrimoni. Són factors que s'haurien de tenir en compte.

Quin pes tindran el professorat, els estudiants i el PAS?

Hem demostrat que hem tingut una relació molt fluida amb el professorat (Personal Docent Investigador), estudiants i el PAS (Personal Administratiu Serveis). Evidentment, no sempre estem d'acord perquè els recursos són escassos i hi ha normatives generals que fixen i condicionen el nostre marc de maniobra. Pensem mantenir aquests canals d'informació amb tota la comunitat tenint en compte que en el consell de govern, que és on confluïm, una majoria de decisions es prenen per unanimitat i si no recordo malament no hem perdut cap votació.

L'única manera de no equivocar-se és no fent res. Hem fet moltes coses i hi ha molta gent que no està d'acord, però sempre hem mirat pel bé de la casa, la qual cosa no detreu que ens hàgim equivocat.

La UB té el Parc Científic amb un deute elevat. Quina proposta té per aquest?

El que és cert és que el Parc Científic té dos grans deutes: un amb la Generalitat i l'altre amb el Ministeri. El primer, ja està refinançat amb un pla viable després d'un acord amb la Generalitat. El segon, ha inclòs dins dels Pressupostos Generals de l'Estat per 2021, que s'estan discutint a les Corts, una addicional que permetrà el refinançament dels deutes vençuts dels parcs científics. Aquest acord polític ja figurava en els pressupostos 2020 que van decaure. Els partits catalans n'estan plenament informats, per la qual cosa confio que s'aprovin aquests pressupostos i això ens permeti fer efectiu el nostre pla de viabilitat.

La recerca sempre ha d'anar vinculada a la rendibilitat econòmica?

Hi ha molta mena de recerques. Ara fa 100 anys de la teoria general de la relativitat. Gràcies a aquesta geometria de l'espai-temps sorgida d'una ment d'un geni com la d'[Albert] Einstein, ara existeixen els GPS, per exemple. Què vull dir? Doncs la recerca bàsica, potent i bona al final té repercussions. No sols és ciència bàsica. També hi ha la ciència aplicada. La recerca cal transferir-la i amb això anem molt endarrerits. La recerca sempre té impacte econòmic en un futur, per a vegades no sempre és immediata.

Quina és la seva posició davant l'assetjament?

És inadmissible. Tolerància zero davant l'assetjament. Dit això, la UB tenim un protocol, que durant el meu rectorat ja s'ha actualitzat i modificat i si cal ho tornarem a modificar. Malgrat tot, hem de ser garantistes perquè hi ha dues víctimes quan hi ha una denúncia.

Joan Guàrdia: "Em queden deu anys de carrera acadèmica i els poso al servei de la comunitat"

"Per descomptat que no s'ha de mesurar la recerca per la seva rendibilitat econòmica"

"Demanam una llei de mecenatge que permeti que la nostra interlocució amb el sector públic, privat o tercer sector, es pugui fer amb condicions"

Joan Guàrdia (Barcelona, 1958) es presenta a les eleccions al rectorat de la Universitat de Barcelona (previstes pel 10 i 11 de desembre), la més gran i amb millors llocs als rànquings internacionals.

Catedràtic de metodologia de ciències del comportament, porta tota la seva vida a la UB, on va estudiar i on es va doctorar. Tanmateix, va fer un màster a la Universitat d'Essex (Regne Unit). Ja des de ben jove ha estat vinculat a la gestió universitària, que ha compaginat amb les seves classes.

Com està la UB?

És una pregunta difícil de contestar. És com voler analitzar una entitat molt complexa, amb moltes arrels. Hem de mirar tot el que és UB, amb totes les entitats. La definició més bàsica seria descriure-la com una universitat puntera en recerca i docència, que presenta una posició en els rànquings molt favorable, que té una comunitat de base amb ganes boges de fer, però amb uns mecanismes molt antiquats que ens fa ser de vegades massa lents, massa burocràtics i també massa poc estratègics.

Per què vol ser rector?

Porto en aquesta casa 36 anys, com molta altra gent amb el mateix perfil que jo. Aquí ens hem fet grans i probablement una gran part de la nostra vida, fins i tot la personal, està en aquesta institució. Em queden deu anys de carrera acadèmica i els poso al servei de la comunitat amb un projecte. No contemplo inhibir-me davant del que s'ha de fer.

Què aporta vostè?

Aporto un projecte sòlid amb la voluntat decidida d'aplicar-lo. La comunitat podríem estar d'acord amb el diagnòstic, però no hi ha hagut fortalesa per transformar la casa. No sols tenim el projecte, sinó la ferma voluntat de fer-lo. La nostra opció no és quedar-nos com estem.

Quina serà la seva estructura de govern si és el nou rector de la UB?

La nostra idea d'estructura de govern està clara. Les àrees competencials estan ben definides: primer, docència i investigació són clau. La segona és recerca i transferència. Tercer, els mecanismes de gestió i governança. En cadascun d'aquests capítols tenim projecte. Tenim un objectiu clar, que és rejuenir-nos, amb plans específics. Ho dic perquè tenim un problema: hi ha grups de recerca que estan desapareixent perquè les jubilacions dels caps d'aquests grups no són cobertes. Això és una pèrdua de múscul enorme per una institució que viu de la ciència. Hi ha, però, una quarta àrea: que és la de coordinació amb el que en podríem dir satèl·lits, com el Parc Científic, per exemple, amb els quals apostem per fer sinergies amb tots ells.

Ara que s'acaba un rectorat, què ha fet bé l'actual equip?

Doncs sí que ha fet coses bé i ho centraria en tres aspectes: en els primers mesos de mandat es van complir els objectius electorals, amb una clara voluntat de desplegar aquests elements, però no va tenir continuïtat. El segon encert ha estat enfortir la gerència. I la tercera ha estat iniciar alguns projectes internacionals que en l'estat actual encara no s'han convertit en emblemàtics, però sí que són apostes de futur. La UB ha aprofitat la millora econòmica que va haver-hi, però ara haurem de veure com sortim d'aquí amb la més que probable situació de crisi i hem de veure com quedem al final.

Què ha fet malament l'actual rector?

L'actual equip de govern sap perfectament què ha fet de bé i què no. La nostra campanya no està basada en el demèrit de ningú. L'actual equip de govern no és ni el nostre enemic ni el nostre adversari. Ens diferencien enormement estils de gestió i maneres d'entendre la universitat pública. Ens diferencien radicalment com entenem la idea del consens i de la diversitat de la casa. Ens diferencia com creiem que s'ha de dirigir una universitat pública que creiem que s'ha de fer des del respecte més profund a la diversitat i de pensar en termes més de consens.

Quin pes tindran en la seva gestió el professorat, els estudiants i el PAS?

Voldria afegir un quart grup que és el professorat no permanent, que no sols són els coneguts com falsos associats. Quan parlem de professorat, dissortadament, fem el mateix error de quan ho fem dels estudiants, que pensem en un col·lectiu uniforme i això no és veritat. De la mateixa manera que a la UB hi ha uns 30 perfils diferents d'estudiants, n'hi ha els mateixos de professorat. En aquests moments hi ha el que en diem "falsos associats", que per currículum acadèmic brillant i potent i estant acreditats no poden accedir a places. El múscul que hem perdut no s'ha recuperat: ens deixen reposar les jubilacions, però les places que no es van cobrir en la crisi no es poden ocupar. Després hi ha els "associats reals" (professionals d'alt nivell) que tenen unes condicions inacceptables. I encara un tercer bloc, que són els associats que degut a les seves característiques i al seu àmbit de treball no poden competir amb les mateixes circumstàncies amb aquells que sí que tenen currículums acadèmics que els permet estar acreditats. El Personal Administratiu i Serveis (PAS), per la seva part, cal dir que el seu nom és antic i caspós. Però el PAS es convertirà en l'eix més fonamental en la transformació de la UB dels pròxims anys. Si el professorat es queixa de l'ofec de la burocràcia i la lentitud, el PAS ja està ara ofegat. Hem de buscar la forma de buscar el suport especialitzat en els projectes de la casa des d'una altra perspectiva. Estem disposats a fer tots els esforços i més, per fer-ho. Finalment, en el cas dels estudiants hem comès, sempre, l'error de considerar-los com un dels sectors necessaris però muts. Hem de canviar la forma de relacionar-nos-hi. Hem d'aconseguir que l'alumnat endegui els seus propis projectes i nosaltres els acompanyem, però de cap de les maneres els hem de treure la iniciativa.

Quina és la seva proposta de finançament per la universitat?

El deute de la Generalitat amb les universitats ve del pla d'inversions (PIU) de l'època del rector [Màrius] Rubiralta, quan en va renunciar per ajudar a les universitats de Girona, Lleida i Tarragona. Ningú podia sospitar llavors que la crisi econòmica arrasaria amb totes les inversions. Per tant, tenim un dèficit acumulat en infraestructura molt elevat. Al marge d'això, hi ha un segon factor que és el model de finançament, que és molt clàssic on per exemple no té un pes més important la recerca, quan Catalunya s'ha convertit en punta de llança. El cost d'això és enorme i no es cobreix. Els indicadors s'han d'actualitzar. Aquesta és una reivindicació. I el tercer element és que demanem una llei de mecenatge que permeti que la nostra interlocució amb el sector públic, privat o tercer sector, es pugui fer amb condicions per fer un viatge compartit.

S'ha de mesurar la recerca per la seva rendibilitat econòmica?

Per descomptat que no s'ha de mesurar la recerca per la seva rendibilitat econòmica. Un exemple: si haguéssim invertit en recerca fa molts anys en l'estudi de les estructures dels coronavirus...

La UB té un Parc Científic on s'hi han posat molts diners. Quina solució proposa?

Reconec que té un deute acumulat ancestral. El Parc Científic no és el lloc únic de recerca. N'és un, i és molt important. Amb la UB també hi ha, per exemple, el CSIC i també importants empreses privades. Necessita dos mecanismes de futur: una entesa de les administracions per gestionar el deute a llarg termini que sigui sostenible i en segon lloc fer un projecte engrescador pels propers 20 anys.

Quina és la seva posició pel que fa als assetjaments? Què cal fer?

El protocol de la UB és interessant, però caldria desenvolupar-lo protegint sempre el més fràgil tenint uns mecanismes de reparació àgils i ràpids.